

Klimaet i 2017 og betydningen for vindyrkningen i Danmark

Toldam-Andersen, Torben Bo

Published in:
Vinpressen

Publication date:
2018

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

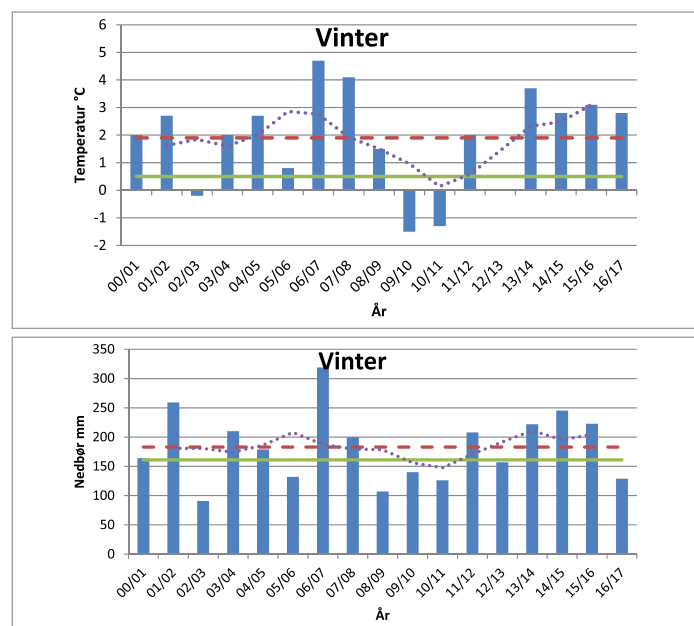
Citation for published version (APA):
Toldam-Andersen, T. B. (2018). Klimaet i 2017 og betydningen for vindyrkningen i Danmark. *Vinpressen*, 26(1), 7-9.

Klimaet i 2017 og betydningen for vindyrkningen i Danmark

Af Torben Bo Toldam-Andersen, Lektor i frugtavl, Pometet-PLEN, KU.

Vinter

Året startede mildt i forlængelse af en af de varmeste decembere målt siden 1874. Specielt februar blev mild med et gennemsnit næsten 2 °C over normalen. Samlet set endte vinterens middeltemperatur på 2,3 °C over normalens 0,5 °C (Fig 1A). Sne var der derfor næsten intet af. Kun 6 døgn med snedække mod normalen på 26,4. Frost så vi heller ikke meget af med 38 frost døgn mod 53 normalt. Lidt usædvanligt var det som gennemsnit lunest i Midt- Vest- og Sønderjylland (især op langs Vestkysten), mens det var koldest på Sjælland. Midt i januar blev laveste temperatur dog målt i Midtjylland på ca. -14 °C. Det var derfor heller ikke et år, hvor det er sandsynligt, at der opstod nogle vinterskader. Usædvanligt for så mild en vinter var den også tør med 20% under normalen og hele 31% mindre end gennemsnittet for de seneste 10 år. Ellers er der som nævnt i tidligere års klimaartikler en positiv sammenhæng så jo mildere vinter jo vådere er den. Den sammenhæng ses også ret tydelig ved at sammenholde figur 1A og 1B. Efter en stribe kolde vintre i 10, 11 og 13 har vi nu haft 4 meget milde på stribe.

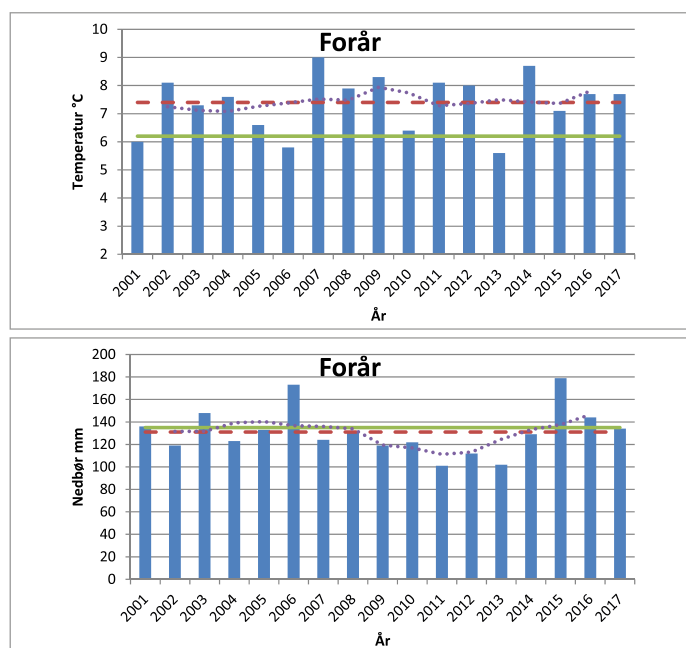

Figur 1A og B. Gennemsnits-temperaturen (A) og samlet nedbør (B) for vinteren (dec 2016-febr 2017) sammenlignet med de sidste 17 år (rød stilet) og 30 års normalen (grøn streg). 5 års glidende middel er tilføjet (lilla prikker). Værdier gældende for hele landet. Grafik Torben T-A.

Forår

Som det fremgår af figur 2A og 2B, så fortsatte det milde vejr ind i forårmånederne (marts-april-maj), på mange måder mindede det meget om 2016. Det kan man ikke undgå at blive lidt nervøs af, for jo tidligere tingene begynder at springe ud, jo større risiko er der for, at det pludselig vender, og nattefrosten kan vende meget ødelæggende tilbage. Det har været lidt af et mønster over de senere år, og det viste sig da også, at slutningen af april og starten af maj skulle blive lidt af et mareridt. Sidst i april dykkede temperaturen gentagne gange under frysepunktet.

Lavest den 19. april med -6 °C, men vi havde også temperaturer nede omkring -4 til -4,5 °C en uge senere og så sent som 29. og 30. april var vi om natten nede ved -2 til -3 °C. Bagefter kan det altid være lidt svært at sige, præcist hvornår det gik galt på en given lokalitet, men i starten af maj når vi den 6.-7. maj op på maksimum temperaturer på 21-22 °C. Hele den første uge i maj er meget lun, og så den 9. maj om natten indtræffer det, som nok var årets første katastrofe -3,3 °C. Det ramte selvfølgelig ikke lige hårdt alle steder i landet. Kulden var værst i det sydlige Jylland, men der var stort set frost i hele landet og fra frugtavlernes med æbler og surkirsebær ved jeg, at det lidt usædvanligt ramte hårdt i de egne, som normalt er de mildeste og bedste egne for frugtavl. D.v.s. Lolland-Falster og Storebæltsregionen, hvor især østkysten af Fyn blev hårdt ramt. Dog med store forskelle, selv i en enkelt plantage kunne der være sorter, hvor alle blomster blev ødelagt, og andre, hvor høsten blev næsten normal. Det er ofte en hårdfin grænse. Den 9. maj er meget sent, og på de gode lokaliteter var udspringet nået så langt, at frosten blev ødelæggende, mens der på koldere lokaliteter og i sorter med sent udspring stadig var et udviklingsstadium med en smule mere hårdførhed.

Figur 2A og B. Gennemsnits-temperaturen (A) og samlet nedbør (B) for foråret (marts-maj 2017). Kurver som angivet i figur 1. Grafik Torben T-A.

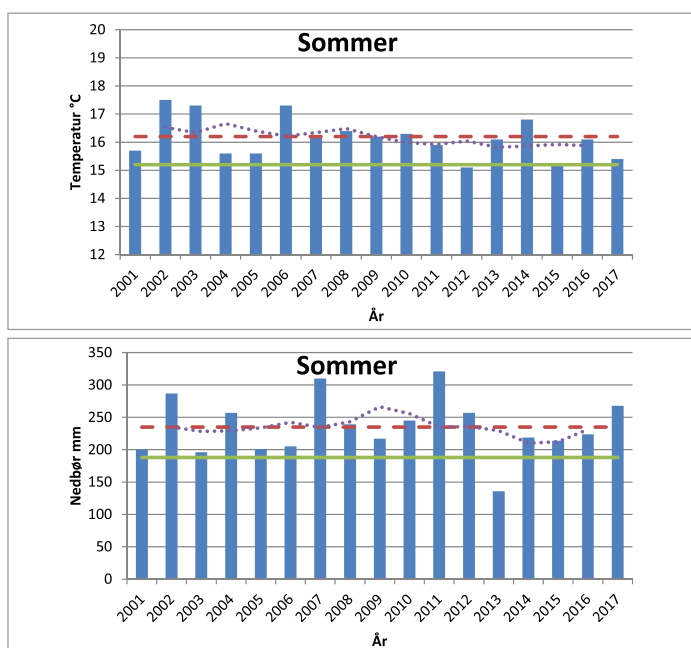
Hvor hårdt den sene frost ramte vinmarkerne er jeg faktisk usikker på. Ved Pometet ligger vi på en meget kold lokalitet. Fra Værløse og udover Tåstrup mod Roskilde ligger et område vi kalder "den kolde banan". Når jeg kører på arbejde fra Måløv, så dykker termometeret i bilen altid ned på det laveste i dalen ved Risby, som fortsætter hen forbi Pometet. I år har det tilsyneladende været en fordel, som betød at vi i Pometets vinmark var bagefter i udviklingen, og så betyder det meget, at selve Pometet ligger på et højt punkt. Der er en grund til, at det hedder "Højbakkegård", og kulden kan løbe af ned i dalen/

engen ud imod motorvejen ring 4. Det at have marken liggende lidt højt på en skråning og et lavere liggende areal, hvor kulden kan løbe hen, er af meget stor betydning. Det så jeg også på min private lille vinmark tæt ved Lundeborg. Områdets frugtavlere var ellers hårdt ramt, men vinmarken slap også her godt igennem majfrosten.

Nedbørmæssigt var foråret ret normalt (se figur 2B), men maj var tør. I starten af måneden var luftfugtigheden kun omkring 60%, hvilket også var en medvirkende faktor til, at temperaturen kunne skifte så hurtigt fra over 20 grader til -3 i løbet af 48 timer (det kræver meget mere energi at ændre temperaturen på en fugtig luft end en tør). Faktisk kom der 30% mindre nedbør end normalt, så starten af vækstsæsonen var ret tør, og på dele af især Fyn og Vestsjælland, Langeland og Lolland forblev det ret tørt et godt stykke ind i juni.

Sommer

I juni var der nedbørmæssigt kæmpestore regionale forskelle, bortset fra de nævnte ret tørre områder faldt der de fleste steder i landet kraftig regn i starten af juni. Flere steder – specielt i Jylland – kom der ligefrem skybrud (mere end 15 mm på 30 min). Ved Vejle lige frem "dobbeltskybrud" med 34,8 mm på 30 min! I alt kom der ved Vejle en hel måneds nedbør på et døgn (62 mm). Og lad os bare få det sagt først som sidst: Det blev meget værre i løbet af "sommeren"! Juni endte på landsplan med 77% mere nedbør end normalen (97 mm mod normalt 55 mm). Og bevæger vi os videre til juli, så beskriver DMI den med ordene "koldere, solfattigere og lidt over gennemsnittet m.h.t. nedbør (18% over normal). Lejlighedsvis pænt meget nedbør med skybrud ind i mellem. Mange døgn med nedbør". DMI nævner også i sin statistik, at den højeste maksimum temperatur målt i juli blev den ottende laveste siden 1874. Blomstringen i vinen forløb sådan set tidsmæssigt ret "normalt" i slut juni og start juli, men frugtsætningsprocenten blev ikke så høj. Det var måske i virkeligheden godt nok, for med alt det fugtige vejr som fulgte under frugtudviklingen og modningsfasen, så var det nok godt med lidt luft i klaserne.

Figur 3A og B. Gennemsnits-temperaturen (A) og samlet nedbør (B) for sommeren (juni-aug. 2017). Kurver som angivet i figur 1. Grafik Torben T-A.

Samlet set har gennemsnitstemperaturen for de sidste 17 år været markant højere end normalen med +1 grad, men der synes

at være en svagt nedadgående trend over årene (5 års glidende middel i figur 3A). Temperaturmæssigt var sommeren på niveau med 30-års normalen men ca. 1 grad under gennemsnittet af årene med kommerciel vinavl (siden 2000).

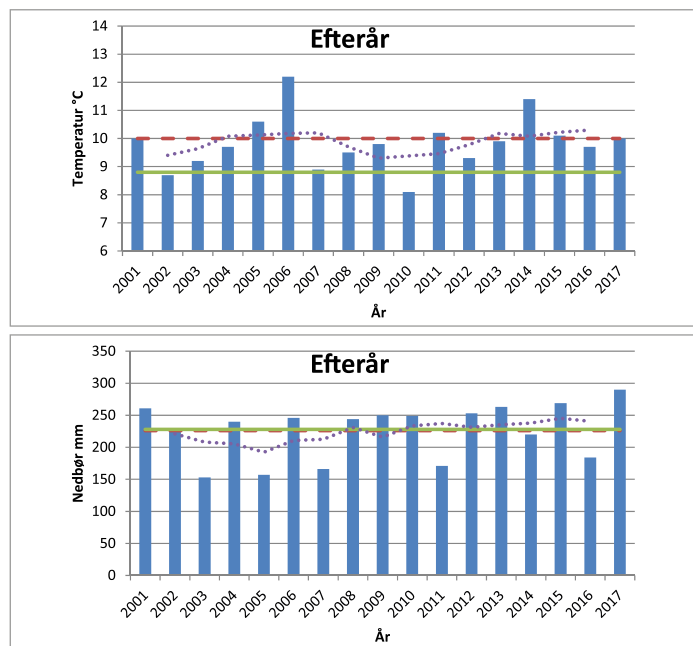
Nedbørmæssigt er somrene generelt blevet vådere end den gamle normal. Med undtagelse af 2013 har alle somrene siden årtusindskiftet været vådere, og 2017 var den fjerde-vådeste i perioden.

Efterår

Så når vi frem til efterårsmånederne september-oktober-november. Som det fremgår af figur 4A blev årstiden ret lun med et gennemsnit på 10 °C, som faktisk er bedre end 2016! Imidlertid skyldes det, at oktober var relativt varm. September var noget nær en katastrofe. Den var meget våd, solfattig og kold. Og oktober var godt nok for årstiden lun men også meget våd. Går man ind på DMI's vejrarkiv kan man se, at det på landsplan kun var den 16. oktober, at der ikke faldt nedbør! Alle andre dage er der registreret nedbør, og luftfugtigheden ligger halvdelen af månedens dage på 90-98%. Sådanne klimaforhold er opskriften på sygdomme og råddenskab, og den normale tilvækst af tørstof i druerne – hvor september er allervigtigst – udeblev. Oplevelsen var vel nærmest, at druerne sugede ligeså meget vand til sig som sukker, så procenten af tørstof sneglede sig afsted. I sådan et år er det vigtigt at få åbnet op i bladmassen lige omkring druerne, men gerne opretholde godt med blade lige ovenover som kan virke som regntag. Begge dele kan medvirke til, at druerne holdes så tørre som muligt og efter regn har en chance for at lufttørre bedst muligt. I tillæg til dette må man sørge for at holde alle nye sideskud i meget kort snor og hele tiden fjerne dem. Det er altid disse unge blade, der angribes først, mens de gamle (primære) blade på hovedskudene er ret robuste. Ud over at det også er med til at sikre en åben og luftig løvvæg, så formindsker det opbygningen af et stort smittetryk, som efterhånden ellers vil brede sig også til de ældre blade. I 2017 var sådanne manipulationer med løvvæggen nærmest det eneste man kunne gøre. Når vi er så langt henne på året, er det et stort problem, at man ikke har nogen mulighed for med sprøjtemidler at holde sygdomme nede.

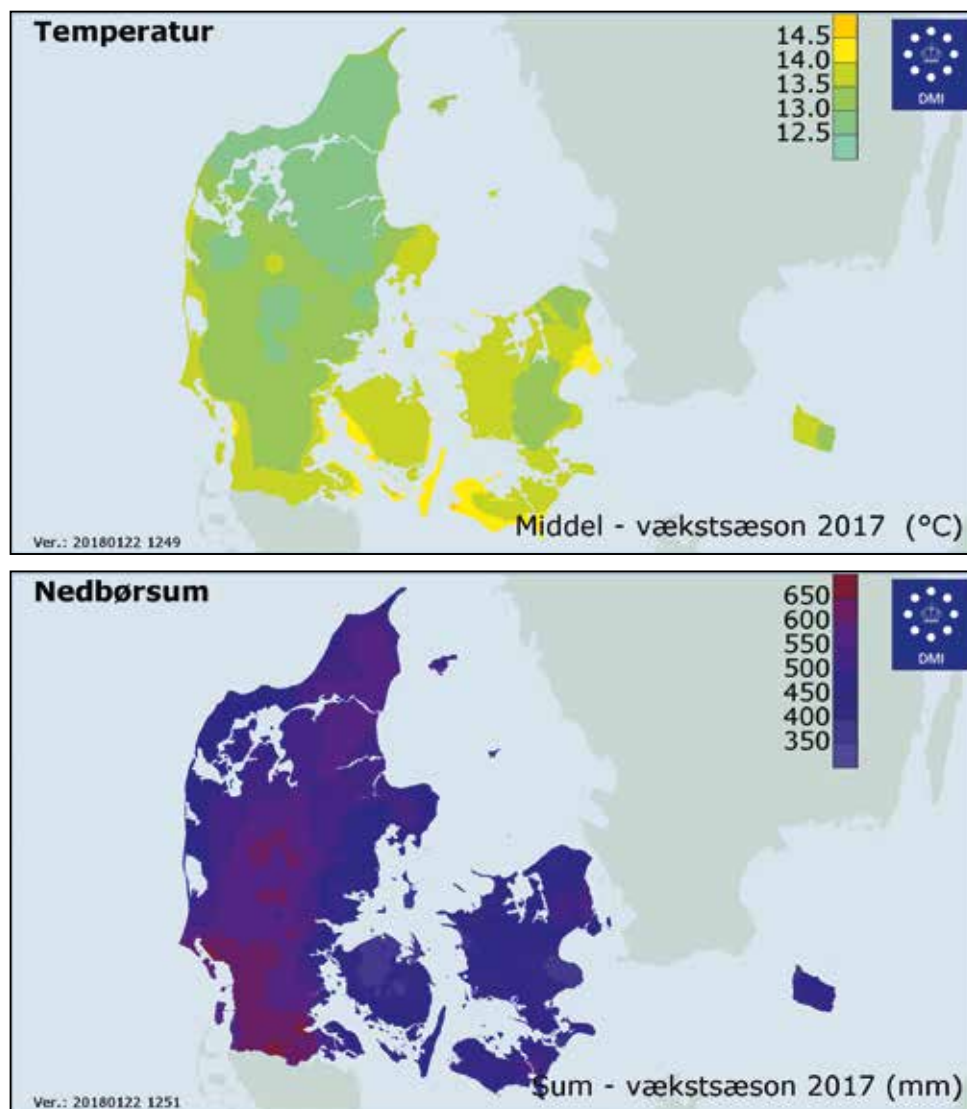
Justeringen af frugtmængden ved grønhøst omkring starten af september er naturligvis også et vigtigt værktøj, men min oplevelse i 2017 var nu, at det ikke gjorde den helt store forskel. Klaserne var allerede ret åbne og lidt mindre end normalt, og det fugtige kølige september vejr betød nærmest bare, at jo mere sukker druerne optog jo mere vand fulgte der med, så en uddyndingseffekt på sukkerakkumuleringen lod ikke til at slå igennem. Ved Pometet lykkedes vi på nær i nogle enkelte tyndskinnede tidlige sorter som Oberlin Muscat, Madeleine Angevine og Madeleine Sylvaner at holde druerne rimeligt sunde. Hvepsene når næsten altid at ødelægge disse druer, så dem har jeg efterhånden afskrevet som interessante sorter i Danmark. Vi endte med at lade druerne hænge til langt ind i oktober – ja enkelte helt ind i starten af november. Oktober var som nævnt meget lun, og vi havde ved Pometet slet ingen nattefrost, hvilket er ret usædvanligt. Vi skulle helt hen til den 7. november før den første frost viste sig, så sorter som Johanniter og Leon Millot blev høstet i dagene lige inden. Jeg er ret sikker på, at det er den seneste høst vi nogensinde har lavet ved Pometet. Johanniter nåede en brix på 16.5% og en potentiel alkohol på ca. 9%. Jeg har derfor chaptaliseret til ca. 10.5% i basisvinen og med en efterfølgende flaskegæring ender vi på omkring 11.5%. Efter omstændighederne er det nok ikke helt tosset. Jeg har desværre hørt en del historier om folk, som slet ikke har høstet eller kun meget begrænsede mængder, og beretninger hvor sukker og syretal-

lene har været på så ringe niveauer, at det næppe giver mening at lave vin. 2017 blev ikke et godt år for dansk vin! Vi må håbe at vi ikke får slæbt alt for mange dårligdomme videre ind i 2018.

Det er lidt interessant, at efteråret er den eneste årstid, hvor der ikke er sket nogen stigning i den gennemsnitlige nedbør, når de sidste 17 år sammenlignes med normalen. Det virker dog som om, at den glidende 5 års middel har en opadgående trend siden 2005. (figur 4B). En trend der toppes med den høje nedbør i 2017. Til slut gengives de sædvanlige Danmarkskort udarbejdet efter aftale med DMI for vækstsæsonen defineret som perioden fra 15. april til 15. oktober. Man kan sige at med den sene høst i år kunne man godt have taget et par uger mere med, men for at kortene kan sammenlignes med tidligere, har jeg valgt at fastholde samme periode som tidligere. Fordelingen af temperatur og nedbør ud over landet er i store træk som forventeligt/normalt, dog plejer Sjælland og især Nordsjælland at være lidt bedre stillet. Det kan også være interessant at finde kortene frem fra sidste års artikel. Så kan man konstatere at det er en helt anden del af farveskalaen vi befinder os i denne gang (1-1½ grad lavere).

Figur 4A og B. Gennemsnits-temperaturen (A) og samlet nedbør (B) for efteråret (sept-nov 2017). Kurver som angivet i figur 1. Grafik Torben T-A.

Figur 5. A og B. Fordelingen i temperatursum og nedbørssum i Danmark for vækstsæsonen 15. april til 15. oktober. Grafik ved meteorolog Mikael Scharling, DMI.

Kilder: Artiklen er baseret på klimainformationer fra DMI's klimaarkiv på www.dmi.dk.